

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
Інститут рукопису

Фонд № 389
Опис

ЗІБРАННЯ ДОКУМЕНТІВ З ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ БІЛОРУСІ

Крайні дати: 1848–1939 рр.

Вид фонду – зібрання

Зберігати постійно

2019

ЗМІСТ
ОПИСУ ФОНДУ № 389

№ п/п	Назви розділів	№ од. зб.	№ аркушів
	Передмова		3–4
1.	Фольклорні та етнографічні матеріали	1–10	5–7
1.1.	Зразки білоруського, українського, російського, єврейського фольклору та етнографії	1–8	5–6
1.2	Документація Інституту літератури та мистецтва Білоруської академії наук. Рецензії.	9–10	6–7
2.	Літературні твори, переклади	11–17	7–8
3.	Колекція документів з історії Білорусі	18–21	8–9
	Іменний покажчик		10
	Географічний покажчик		10
	Покажчик установ та організацій		10

ПЕРЕДМОВА

Відомості про історію фонду

Тека з білоруськими матеріалами була виявлена 31 жовтня 2007 р., у санітарний день, у сховищі Інституту рукопису. Ймовірно, це частина архіву Янки Купали, що був знайдений після закінчення Другої світової війни під час розбирання фондів Подільської філії Бібліотеки. У 1953 р. з рукописною спадщиною поета ознайомилися співробітники Літературного музею Янки Купали при Академії наук БРСР (м. Мінськ). У січні 1954 р. під керівництвом завідувача відділу рукописів Д.М. Йофанова було завершено науково-технічне описування архіву Янки Купали, після чого, згідно з угодою між АН УРСР та АН БРСР, документальний комплекс передали на зберігання до Білорусі.

Науково-технічне опрацювання та опис фонду № 389 виконані старшим науковим співробітником відділу джерелознавства Інституту рукопису НБУВ Н.М. Зубковою протягом 2018–2019 рр.

Загальний обсяг фонду становить 21 од. зб.

Крайні дати фонду – 1848–1939 рр.

Характеристика фонду

Протягом науково-технічного опрацювання фонду були виділені такі блоки документів:

Перший розділ *«Фольклорні та етнографічні матеріали»* представлений зразками білоруського, українського, російського, єврейського фольклору (календарно-обрядова поезія, народні пісні, казки, перекази, легенди, загадки, міський фольклор тощо), а також описаннями народних обрядів, зокрема весільних (1892–1939 рр.). Окремий підрозділ складають комплекс документації Інституту літератури та мистецтва Білоруської Академії наук (1932–1933 рр.) та рецензія на фольклористичні

студії (не раніше 1928 р.). Документи розділу систематизовані за тематично-хронологічним принципом.

Другий розділ «Літературні твори, переклади» репрезентує збірку нарисів та оповідань відомого білоруського белетриста О.Р. Пщюлка, бурлеск на кшталт «Енеїди» Котляревського невідомого автора, переклади білоруською мовою творів Гейне, Мольєра, Ібаньєса (1855–1902 рр.). Документи розділу систематизовані за тематично-хронологічним принципом.

Третій розділ складає колекція документів з історії Білорусі (1848–1927 рр.). Серед них, зокрема «Краткое извлечение из устава девятой народной переписи...», «Книга магазинная ... для записи прихода и рас хода хлебного сбора..» та ін. Документи розділу систематизовані за хронологічним принципом.

Опис має науково-довідковий апарат, зокрема іменний, географічний показники, а також показчик установ.

Старший науковий співробітник
відділу джерелознавства
Інституту рукопису НБУВ

Н.М. Зубкова

Фонд № 389
Опис

№ п/п	Назва одиниці зберігання	Дата	Кількість аркушів	Примітки
1	2	3	4	5
1. ФОЛЬКЛОРНІ ТА ЕТНОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ				
<i>1.1. Зразки білоруського, українського, російського, єврейського фольклору та етнографії</i>				
1	[Альхимович Протасій Федорович]. «Сборник белорусских народных легенд, былин и песен, с описанием некоторых обрядов, праздников и игрищ крестьян Себежского уезда Витебской губернии Протасия Федоровича Альхимовича. 1882–1890». [.....]. Автограф. Рос. та білорус. мовами. Примітки: 1) на арк. 1а, крім назви документа, міститься оповіщення Імператорського російського географічного товариства від 12 лютого 1893 р. про присудження П.Ф. Альхимовичеві срібної медалі Товариства за «этнографические материалы, доставленные в Отделение Этнографии, ввиду выдающегося их достоинства», підписане головою Товариства П.[П.] Семеновим-[Тянь-Шанським]. Є дві печатки Товариства; 2) бракує арк.10–57 (за авторською нумерацією).	Не пізніше 18 грудня 1892 р.	98 (97 + 1)	
2	Білоруські народні пісні. Розшифровка записів із фонограм архіву Академії наук СРСР. [.....]. Машинопис, із правками. Білорус. мовою.	1926– 1933 рр.	17	.
3	Білоруська народна календарно-обрядові та весільні пісні, частівки. [Записи фольклористів у селах Свіслоцького р-ну, нинішня Гродненська обл., Білорусі]. [.....]. Автограф. Білорус. мовою. Примітка: аркуші мають нерівні краї.	1928– 1929 рр.	4	

1	2	3	4	5
4	Міський фольклор. Білоруські, українські та російські народні пісні, легенди, перекази, анекдоти. Записала Х. Гольман. м. Могильов, Білорусь. Автограф. Білорус., укр., рос. мовами.	1936 р.	30	
5	«Частушкі і прыпеукі калгоспнай вескі» [Частівки та приспівки колгоспного села]. Збірка фольклорних творів. Записав та уклав збірку Я. Щарбатов. Могильовська обл., Горацький р-н, Білорусь. Автограф. Білорус. мовою. Додаток: лист Я. Щарбатова до М. Гринבלата, співробітника Секції етнографії та фольклору АН БРСР. 3 лютого 1939 р. Автограф. Білорус. мовою.	1938– 1939 рр.	12	
6	Білоруська календарно-обрядова поезія, загадки, приказки, жарти; етнографічні ессе. [.....]. Машинопис. Білорус. мовою. Примітки: 1) Без кінця. 2) На арк. 1 – напис, олівцем, «Копії з рукопису».	[.....]	19	
7	«Святая водица». Зразок народної сатири. Записали [] Кащаєв і [] Крижевич. с. Ліски Речицького р-ну, Білорусь. Машинопис. Рос. мовою.	[.....]	2	
8	«Ханэ цнуэ из уфгэштанэн...» [«Хана скромна встала зовсім рано...»]. Зразок єврейського фольклору. [.....]. Машинопис, із правками. Їдишем, литовсько-білоруський діалект, в кириличній транслітерації.	[.....]	1	
1.2. Документація Інституту літератури та мистецтва Білоруської академії наук. Рецензії.				
9	Діловодні документи Інституту літератури і мистецтва Білоруської академії наук (протоколи засідань дирекції інституту, науково-виробничі плани, службове листування та ін.).	1932– 1933 рр.	111	

1	2	3	4	5
	[м. Мінськ]. Зшиток рукописних та машинописних документів, газетних вирізок та ін. Білорус. та рос. мовами.			
10	В. Щепотьєв. Рецензія на: «Проф. М. Піотуховіч. Звичай і песьні беларускага селянина у іх гаспадарчай аснове. Асобны адбітак з часопісі «Польмя» № 3. Менск. 1928. Стор. 30» [.....]. Автограф.	[Не раніше 1928 р.]	4	
2. ЛІТЕРАТУРНІ ТВОРИ, ПЕРЕКЛАДИ				
11	[Вінсент Дунін-Марцинкевич. «Гапон»]. Поєма. Фрагмент. [.....]. Машинопис, з правками Білорус. мовою.	[Не раніше 1855 р.]	6	
12	А[лександр] [Романович] Пщелко «Очерки и рассказы из белорусской жизни. Выпуск 2-й. Жалоба. Извозчик. Рыбаки. История постепенного отравления. Собачка. Кирмаш. Переписка. На пути к празднику». Нариси, оповідання. м. Вітебськ. Цензурний примірник. Зшиток газетних вирізок, із рукописними вставками. Рос. мовою. Примітка: на звороті арк. 1 а напис «Дозволено цензурою. 19-го октября 1902 г. Вильна». Є печатка цензорного відділу по Вітебській губернії.	1902 р.	19 (18+1)	
13	[.....] [Бурлеск на кшталт «Енеїди» І.П. Котляревського]. Фрагмент. [.....]. Машинопис, з правками Білорус. мовою.	[.....]	5	
14	[Генріх Гейне.«Атта Троль»]. Поєма. Фрагмент. Переклад білорус. мовою невідомого автора. [.....]. Автограф.	[.....]	6	

1	2	3	4	5
15	[Генріх Гейне. «Германія»]. Поема. Фрагмент. Переклад білорус. мовою невідомого автора. Машинопис, з правками.	[.....]	20	
16	«Творы Мольера. Переклау А. Фунак. 1. Летаючы дохтур (Le Docteur Volant). Камэдыя у 1- ой дзее» [«Літаючы лікар». Комедія на 1 дію]. Переклад А. Функа білорус. мовою. [.....]. Автограф.	[.....]	7	
17	«Бляско Ібаньес. Піраклад з эспаньскаго. Падвойны стрэл. Перэлажыу А. Функ, з расейскаго» [Бласко Ібаньес. «Подвійний постріл». Переклав А. Функ, з російської]. Оповідання. Переклад білорус. мовою А. Фун[а]ка. [.....]. Автограф.	[.....]	3	
3. КОЛЕКЦІЯ ДОКУМЕНТІВ З ІСТОРІЇ БІЛОРУСІ				
18	«Книга Магазиная, Смотрителя Сельскаго запасного магазина при Имени Водовичах, состоящем в Речицком уезде Минской Губернии Помещика Оскерки для записи прихода и расхода хлебного сбора с 18 [] года. Часть первая. Оклад». Книга обліку хлібного збору, що надходив до запасного хлібного магазину в маєтності Водовичі. Друк, із записами чорнилом.	1848– 1850 pp.	84 арк., авт. нумера- ція	
19	Становий пристав 2-го стану Речицького повіту – до поміщика Єлисея Оскерко. Лист з проханням надіслати 75 коп. за хлібне вино. [Речецький пов. Мінської губ., Білорусь]. Автограф. Рос. мовою.	2 квітня 1850 р.	2	
20	«Краткое извлечение из устава девятой народной переписи об ответственности пред Правительством сказкоподателей, а равно людей, ревизии подлежащих, по производству сей переписи». Інструкція. [.....]. Друк. Примітка: in F°, складений вчетверо.	1850– 1851 pp.	1	

1	2	3	4	5
21	<p>Директор Білоруської гімназії ім. Ф. Скорини в Радашковичах – до Кураторіуму Віленського шкільного округу.</p> <p>Лист із проханням затвердити запропонований зразок уніформи.</p> <p>Автограф.</p> <p>Польс. мовою.</p> <p>Примітки: 1) Є штамп гімназії та штемпель Кураторіуму.</p> <p>2) На звороті – відповідь начальника відділу Кураторіуму з дозволом та затвердженням зразків уніформи, від 23 березня 1927 р.</p> <p>Автограф.</p> <p>Польс. мовою</p> <p>Додаток: малюнок головного убору гімназиста.</p>	13 березня 1927 р.	2 (1+1)	

Всього до опису внесено: **21 (двадцять одна) од. зб.**, від № 1 до № 21, з них: літерних, пропущених та вилучених немає.

Укладач опису:
Старший науковий співробітник
відділу джерелознавства
Інституту рукопису НБУВ

Н.М. Зубкова

С Х В А Л Е Н О :
Протокол ЕК ІР НБУВ
« ___ » _____ 20 ___ р. № ___

Прийнято на постійне зберігання 21 (двадцять одна) од. зб. з № 1 до № 21, з них: літерних, пропущених та вилучених немає.

В. о. директора
Інституту рукопису НБУВ

О.П. Степченко

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Альхімович Протасій Федорович	1
Бласко Ібаньєс [Вісенте]	17
Гейне Генріх	14, 15
Гольман Х.	4
Гринблат М.	5
[Дунін-Марцинкевич Вінсент]	11
Кацаєв [] []	7
[Котляревський І.П.]	13
Крижевич [] []	7
Мольєр Ж.-Б.	16
Оскерко Єлисей	18, 19
Піотухович М.	10
Пщолко О[лександр] [Романович]	12
Семенов-[Тянь-Шанський] П[етро] [Петрович]	1
Функ А.	16, 17
Щарбатов Я.	5
Щепотьєв В.	10

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Вільно, м.	12
Вітебськ, м.	12
Вітебська губ.	12
Водовичі, маєтність	18
Горацький р-н Могильовської обл., Білорусь	5
Ліски, с. Речицького р-ну, Білорусь	7
Мінськ, м.	9, 10
Могильов, м., Білорусь	4
Радашковичі, містечко	21
Речицький пов. Мінської губ.	18, 19
Свіслоцький р-н (нинішн. Гродненської обл.), Білорусь	4
Себежський пов. Вітебської губ.	1

ПОКАЖЧИК УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ, ТОВАРИСТВ

Академія наук СРСР	2
Білоруська гімназія ім. Ф. Скорини в Радашковичах	21
Імператорське Російське географічне товариство	1
Інститут літератури і мистецтва Білоруської Академії наук	9
Кураторіум Віленського шкільного округу	21
Секція етнографії і фольклору АН БРСР	5
Цензорний відділ по Вітебській губ.	12